

A בס"ד

Intro

Today we will Be"H learn ס"ד of סנהדרין דף סד. מסכת סנהדרין דף ס"ד.
Some of the topics we will learn about include:

יצרא דעבודה זרה
ויצרא דערייות

How the יצה"ר of ע"ז eliminated the יצה"ר of אנשי כנסת הגדולה, and subdued the יצה"ר of ערייות.

הפוער עצמו לבעל פעור
והזורק אבן למרקוליס

One is liable for serving פעור or מרקוליס in a demeaning way, since this is their customary form of worship.

מולך

A ritual where one passes his child through a fire.
The Gemara discusses many Halachos regarding this practice, including:

מולך ע"ז היא

Whether the מולך ritual is a form of ע"ז;

A

יצרא דעבודה זרה
ויצרא דערייות

הפוער עצמו לבעל פעור
והזורק אבן למרקוליס

מולך

מולך ע"ז היא

B

לשאר ע"ז חייב

Whether one is also liable for performing the מולך ritual for any other ע"ז;

אינו חייב אלא על יוצאי יריכו

One is only liable for his own offspring, not other relatives.

העבירו סומא או ישן

Whether he is liable for a child who is blind or asleep;

העביר עצמו

Whether one is liable for undergoing the מולך ritual himself.

B

לשאר ע"ז חייב

אינו חייב אלא
על יוצאי יריכו

העבירו סומא או ישן

העביר עצמו

1 So let's review...

The Gemara in the previous Daf cited רב יהודה אמר רב: יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם עריות בפרהסיא knew that idols are meaningless, but they served them as a way to throw off their Torah obligations, in order to engage in forbidden activities, such as illicit relationships.

The Gemara challenges this from the following ברייתא:

The Pasuk says ויצעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם And the ברייתא explains that the אנשי כנסת הגדולה said בייא בייא היינו דאחרביה לביתא וקליא להיכלא וקטלינהו לצדיקי ואגלינהו מארעייהו ועדיין הוא מרקד בינן Alas! This יצר הרע, referring to the desire to serve ע"ז, caused the destruction of the בית המקדש and the exile of the Jewish people, and it is still rampant among us! כלום יהבתי לן אלא לקבולי ביה אגרא לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן You only created it in order to give us reward for defeating it; We don't want it or its reward. Clearly, the Jews were attached to their idols?

The Gemara answers

בתר דאביקו ביה After כלל ישראל became accustomed to serving idols, they indeed became attached to them and served them sincerely.

1

רב ירמיה אמר רב:
**יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים
 שאין בה ממש
 ולא עבדו עבודת כוכבים
 אלא להתיר להם עריות בפרהסיא**

knew that idols are meaningless,
 but they served them as a way
 to throw off their Torah obligations,
 in order to engage in forbidden activities,
 such as illicit relationships

ברייתא:

**ויצעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם
 בייא בייא
 היינו דאחרביה לביתא וקליא להיכלא
 וקטלינהו לצדיקי
 ואגלינהו לישראל מארעייהו
 ועדיין הוא מרקד בינן**

Alas! This יצר הרע, referring to the desire to serve ע"ז,
 caused the destruction of the בית המקדש
 and the exile of the Jewish people,
 and it is still rampant among us!

**כלום יהבתי לן
 אלא לקבולי ביה אגרא
 לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן**
 You only created it
 in order to give us reward for defeating it;
 We don't want it or its reward

Clearly, the Jews were attached to their idols?

בתר דאביקו ביה

After כלל ישראל became accustomed to serving idols,
 they indeed became attached to them
 and served them sincerely

2 The Gemara now cites the rest of the ברייתא:
 יתבו תלתא יומא בתעניתא
 בעו רחמי
 The תבו תלתא יומא אנשי כנסת הגדולה
 eliminated the יצרא דע"ז.
 נפל להו פיתקא מרקיעא
 דהוה כתיב בה אמת
 A note fell from Heaven that read "Truth," because
 חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת
 The signature of Hashem is Truth.
 Hashem thereby signaled His agreement to eliminate this
 יצר הרע.
 Subsequently,
 נפק כגוריא דנורא
 מבית קדשי הקדשים
 אמר להו נביא לישראל
 היינו יצרא דע"ז
 The form of a fiery young lion came out of the קדשי
 הקדשים, and the Navi told כלל ישראל
 "This is the יצר הרע of ע"ז."

They then said:
 הואיל ועת רצון הוא
 ניבעי רחמי איצרא דעבירה
 Since it is a fortuitous time, let us ask to be spared the יצה"ר
 of immorality, as well.
 בעו רחמי
 אימסר בידיהו
 They davened, and gained control over the יצרא דעבירה.
 However,
 חבשוהו תלתא יומי
 איבעו ביעתא בת יומא לחולה
 ולא אשכחו
 After suppressing it for three days, they discovered that
 there were no more fresh eggs to be found, because they
 had eliminated all natural desire.
 Therefore, they faced a dilemma:
 ניבעי פלגא
 פלגא מרקיעא לא יהבי
 We cannot ask to eliminate only the desire for illicit
 relationships, because Heaven does not grant partial
 requests.

Therefore,
 כחלינהו לעיניה
 אהני ביה
 דלא איגרי איניש בקרובתיה
 They blinded it, and this accomplished that people do not
 desire their immediate relatives, although they still desire
 married women and נדות.
 =====

2 The Gemara now cites the rest of the ברייתא:
 יתבו תלתא יומא בתעניתא
 בעו רחמי
 The תבו תלתא יומא אנשי כנסת הגדולה
 eliminated the יצרא דע"ז.
 נפל להו פיתקא מרקיעא
 דהוה כתיב בה אמת
 A note fell from Heaven that read "Truth"
 because
 חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת
 The signature of Hashem is Truth.
 נפק כגוריא דנורא מבית קדשי הקדשים
 אמר להו נביא לישראל
 היינו יצרא דע"ז
 The form of a fiery young lion came out of the קדשי
 הקדשים, and the Navi told כלל ישראל
 "This is the יצר הרע of ע"ז."

They then said:
 הואיל ועת רצון הוא
 ניבעי רחמי איצרא דעבירה
 Since it is a fortuitous time,
 let us ask to be spared the יצה"ר of immorality, as well
 בעו רחמי
 אימסר בידיהו
 They davened, and gained control over the יצרא דעבירה.
 However,
 חבשוהו תלתא יומי
 איבעו ביעתא בת יומא לחולה
 ולא אשכחו
 After suppressing it for three days,
 they discovered that there were
 no more fresh eggs to be found,
 because they had eliminated all natural desire
 Therefore, they faced a dilemma:
 ניבעי פלגא
 פלגא מרקיעא לא יהבי
 We cannot ask to eliminate
 only the desire for illicit relationships,
 because Heaven does not grant partial requests
 Therefore,
 כחלינהו לעיניה
 אהני ביה
 דלא איגרי איניש בקרובתיה
 They blinded it, and this accomplished
 that people do not desire their immediate relatives,
 although they still desire married women and נדות

3 The Mishnah on ס' דף concludes
 הפוער עצמו לבעל פעור
 זו היא עבודתה
 One who relieves himself in front of the idol פעור is liable
 for stoning.
 And the Gemara adds
 אע"ג דמיכוין לביזוי
 He is liable even if he intends to demean it, since this is its
 usual manner of worship.

Similarly,
 הזורק אבן למרקוליס
 זו היא עבודתה
 One who throws stones at the idol מרקוליס is liable for the
 death penalty of stoning.
 And the Gemara adds;
 אע"ג דמיכוין למירגמיה
 He is liable even if he intends to stone it, since this is its
 usual manner of worship.

The Gemara adds
 אחד הנוטלה ואחד הנותנה חייב
 כל חדא וחדא רווחא לחבירתה שביק
 It is likewise forbidden to remove a stone from before the
 מרקוליס, because he clears a space for another person to
 worship it.

3 The Mishnah on ס' דף concludes
 הפוער עצמו לבעל פעור
 זו היא עבודתה
 One who relieves himself
 in front of the idol פעור is liable for stoning

The Gemara adds
 אע"ג דמיכוין לביזוי
 He is liable even if he intends to demean it,
 since this is its usual manner of worship

הזורק אבן למרקוליס
 זו היא עבודתה
 מרקוליס
 One who throws stones at the idol
 is liable for the death penalty of stoning

The Gemara adds;
 אע"ג דמיכוין למירגמיה
 He is liable even if he intends to stone it,
 since this is its usual manner of worship

אחד הנוטלה ואחד הנותנה חייב
 כל חדא וחדא רווחא לחבירתה שביק
 It is likewise forbidden
 to remove a stone from before the מרקוליס,
 because he clears a space
 for another person to worship it

4 The Gemara now elaborates on this form of worship:
 מעשה בנכרית אחת
 שהיתה חולה ביותר
 There was a non-Jewish woman who was gravely ill, and she swore
 אם תעמוד ההיא אשה מחוליה
 תלך ותעבוד לכל ע"ז שבעולם
 If she will get well, she will worship every idol in the world.
 When she was healed, she fulfilled her promise; and הגיע לפעור
 She arrived at the idol פעור, and was instructed
 אוכלין תרדין ושותין שכר
 ומתריזין בפניה
 One eats beets and drinks beer, and relieves themselves in front of it. Whereupon, she replied
 מוטב שתחזור ההוא אשה לחוליה
 ולא תעבוד ע"ז בכך
 It would be better to become ill again than engage in this form of worship.

4 *The Gemara now elaborates on this form of worship:*

**מעשה בנכרית אחת
 שהיתה חולה ביותר**

There was a non-Jewish woman who was gravely ill, and she swore

**אם תעמוד ההיא אשה מחוליה
 תלך ותעבוד לכל ע"ז שבעולם**

If she will get well, she will worship every idol in the world

When she was healed, she fulfilled her promise;

הגיע לפעור

She arrived at the idol פעור and was instructed

**אוכלין תרדין ושותין שכר
 ומתריזין בפניה**

One eats beets and drinks beer, and relieves themselves in front of it

Whereupon, she replied

**מוטב שתחזור ההוא אשה לחוליה
 ולא תעבוד ע"ז בכך**

It would be better to become ill again than engage in this form of worship

5 The Gemara cites a מחלוקת regarding ישראל's worship of פעור:

1.
רב said
הנצמדים לבעל פעור
כצמיד פתיל
But
ואתם הדבקים בה' אלהיכם
שתי תמרות הדבקות זו בזו
They were firmly attached to פעור, like the seal of a vessel.
However, they were only attached to Hashem like dates,
which cling to each other loosely.

2.
A בריתא takes the opposite approach interpreting these Pesukim positively:
הנצמדים לבעל פעור
כצמיד ע"י אשה

ואתם הדבקים בה' אלהיכם
דבוקים ממש
They were attached to פעור like a bracelet on a woman's
wrist, which hangs loosely, but were firmly attached to
Hashem.

The Gemara cites an incident:
מעשה בסבטא בן אלס
נכנס, פער בפניו וקינח בחוטמו
A Jew went in to defile the פעור, and he relieved himself
and cleaned himself with its nose.

The attendants then praised him and said:
מעולם לא היה אדם שעבדו לזו בכך
No one ever worshipped this ע"י as well as you did!
=====

5 The Gemara cites a מחלוקת regarding ישראל's worship of פעור:

1

רב said

ואתם הרבקים
בה' אלהיכם
כשתי תמרות
הדבקות זו בזו

They were only attached
to Hashem like dates,
which cling to each other
loosely

הנצמדים
לבעל פעור
כצמיד
פתיל

They were firmly
attached to פעור,
like the seal of a vessel.

2

A בריתא takes the opposite approach
interpreting these Pesukim positively:

ואתם הרבקים
בה' אלהיכם
דבוקים
ממש

But were
firmly attached
to Hashem

הנצמדים
לבעל פעור
כצמיד
ע"י אשה

They were attached to פעור
like a bracelet
on a woman's wrist,
which hangs loosely

The Gemara cites an incident:
מעשה בסבטא בן אלס
נכנס, פער בפניו וקינח בחוטמו
A Jew went in to defile the פעור,
and he relieved himself and cleaned himself
with its nose

The attendants then praised him and said:
מעולם לא היה אדם
שעבדו לזו בכך
No one ever worshipped this ע"י
as well as you did!

6 The next Mishnah elaborates on the ritual of מולך, which involved passing one's child through a fire.

Zugt di Mishnah

הנותן מזרעו למולך

אינו חייב

עד שימסור למולך ויעביר באש

One who gives his child in the service of מולך is not liable until he both, delivers his child to מולך, AND passes him through the fire.

However,

מסר למולך ולא העביר באש

העביר באש ולא מסר למולך

אינו חייב

עד שימסור למולך ויעביר באש

If he did only one; delivered his child to מולך, OR only passed him through the fire, he is not liable; unless he does both; and the Gemara explains

שימסרנו למשרתי ע"ז

He must deliver the child to the idol's attendants.

This is derived from the Pasuk

ומזרעך לא תתן להעביר למולך

שימסור למולך לא תתן teaches

ויעביר באש teaches להעביר

=====

6 The next Mishnah elaborates on the ritual of מולך, which involved passing one's child through a fire

משנה

הנותן מזרעו למולך
אינו חייב

One who gives his child in the service of מולך is not liable until he both:

Delivers AND Passes him
his child to מולך through the fire

מסר למולך ולא העביר באש
העביר באש ולא מסר למולך

אינו חייב

עד שימסור למולך ויעביר באש

If he did only one he is not liable;
unless he does both

The Gemara explains

שימסרנו למשרתי ע"ז

He must deliver the child
to the idol's attendants

ומזרעך לא תתן להעביר למולך

ויעביר באש

שימסור למולך

7 The Gemara points out קתני ע"ז וקתני מולך
 The Mishnah on ג"נ listed ע"ז and מולך separately, because he holds מולך לאו ע"ז היא
 The ritual is not a form of ע"ז.
 Therefore, as Rashi explains, זבח וקטר לפניו, פטור
 If one sacrifices to מולך, he is exempt.

The Gemara cites a ברייתא in which there is a מחלוקת regarding this point:
 The תנא קמא says אחד למולך ואחד לשאר ע"ז
 חייב
 One is also liable for performing the מולך ritual for any other ע"ז, even if it is not its usual form of worship, because

מולך נמי ע"ז היא מולך is a form of idol worship.
 Therefore, as Rashi explains, since the Pasuk already includes all usual forms of worship, the prohibition of מולך is meant to include serving any idol with this ritual.

However, רבי אלעזר ברבי שמעון אומר למולך חייב שלא למולך פטור
 One is only liable for performing this ritual for מולך, not for other ע"ז, because מולך לאו ע"ז היא אלא חוק הוא להם
 The מולך ritual is NOT a form of idol worship, yet the Torah forbade it specifically when intended for מולך.

אביי adds רבי אלעזר ברבי שמעון ורבי חנינא בן אנטיגנוס אמרו דבר אחד רבי חנינא בן אנטיגנוס agrees with רב"ש, that מולך לאו ע"ז היא
 Rather it means accepting something as a ruler.

However, רבא holds that there is some disagreement between them: מולך עראי איכא בינייהו
 רבי חנינא בן אנטיגנוס holds that one is liable even for a stone appointed as a מולך עראי
 A temporary ruler;
 While רב"ש disagrees, and requires a מולך קבוע
 A permanent ruler;
 =====

7 *The Gemara points out*
קתני ע"ז וקתני מולך
The Mishnah on ג"נ listed ע"ז and מולך separately, because he holds

מולך לאו ע"ז היא

The מולך ritual is not a form of ע"ז

Therefore,
זבח וקטר לפניו, פטור
If one sacrifices to מולך, he is exempt

The Gemara cites a ברייתא in which there is a מחלוקת regarding this point:

רבי אלעזר ברבי שמעון:

**למולך חייב
 שלא למולך
 פטור**

One is only liable for performing this ritual for מולך, not for other ע"ז

*מולך לאו ע"ז היא
 אלא חוק הוא להם*

תנא קמא:

**אחד למולך
 ואחד לשאר ע"ז
 חייב**

One is also liable for performing the מולך ritual for any other ע"ז, even if it is not its usual form of worship

מולך נמי ע"ז היא

אביי adds

**רבי אלעזר ברבי שמעון
 ורבי חנינא בן אנטיגנוס
 אמרו דבר אחד**

רב"ש agrees with רבי חנינא בן אנטיגנוס
מולך לאו ע"ז היא
Rather it means accepting something as a ruler

רבא holds
 there is some disagreement
מולך עראי איכא בינייהו

holds
 one is liable even for a stone appointed as a
מולך עראי
 A temporary ruler

disagrees,
 and requires a
מולך קבוע
 A permanent ruler

8 The Gemara proceeds to list several additional Halachos regarding the מולך ritual:

1.

אינו חייב אלא על יוצאי יריכו

One is only liable for his own offspring, not other relatives. This includes his children, and even

בן בנו ובן בתו

His grandchildren; and, even

זרע פסול

Illegitimate children;

These are derived from some superfluous words.

However,

העביר כל זרעו פטור

If he gave all his children, he is exempt.

This is derived from

מזרעך

ולא כל זרעך

2.

The Gemara inquires

העבירו סומא מהו

ישן מהו

Is he liable for a child who is blind or asleep?

As Rashi explains

מי הוה דרך העברה בכך

דאינו יכול לעבור בעצמו

Perhaps this is not a true form of passing, since he could not have done so of his own volition?

The Gemara does not resolve this query.

8

The Gemara proceeds to list...

Several Halachos regarding the מולך ritual:

1

אינו חייב אלא על יוצאי יריכו

One is only liable for his own offspring, not other relatives

This includes his children, and even

זרע פסול בן בנו ובן בתו
Illegitimate children His grandchildren

However,

העביר כל זרעו פטור

If he gave all his children, he is exempt.

This is derived from מזרעך - ולא כל זרעך

2

העבירו סומא מהו? ישן מהו?

Is he liable for a child who is blind or asleep?

מי הוה דרך העברה בכך
דאינו יכול לעבור בעצמו

The Gemara does not resolve this query.

9

3.
 אינו חייב
 עד שיעבירונו דרך העברה
 One is only liable if he passes the child through the fire in the normal manner.
 The Gemara brings two versions of the ritual:
 שרגא דליבני במיצעי
 נורא מהאי גיסא ונורא מהאי גיסא
 The child is passed over a column of bricks, with a fire on either side, OR
 כמשורתא דפוריא
 Someone holds the child and leaps over a pit of fire.
 4.
 העביר עצמו
 It's a מחלוקת whether one is liable for undergoing the ritual himself;
 The רבנן hold
 פטור
 ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב
 This is derived from the Pasuk
 ...לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש...
 רבי אלעזר ברבי שמעון expounds
 בך
 בעצמך
 Therefore, he is liable.
 ורבנן לא דרשי בך
 Therefore, he is exempt

9

3

אינו חייב
עד שיעבירונו דרך העברה

One is only liable
if he passes the child through the fire
in the normal manner

The Gemara brings two versions of the ritual:

<p>כמשורתא דפוריא Someone holds the child and leaps over a pit of fire</p>	<p>שרגא דליבני במיצעי נורא מהאי גיסא ונורא מהאי גיסא The child is passed over a column of bricks, with a fire on either side</p>
--	--

4

העביר עצמו

It's a מחלוקת whether one is liable
for undergoing the ritual himself

<p>ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב</p>	<p>רבנן פטור</p>
--	----------------------

לא ימצא בך
מעביר בנו ובתו באש...
בך - בעצמך

ורבנן לא דרשי בך